

De Taliban verboden deze meisjes om onderwijs te volgen. Toch gaan ze in het geheim naar school

INTERVIEW uit het ND, door [Sanne van Grafhorst](#), donderdag 30 november 2023

In Afghanistan laten meer dan duizend meisjes zich niet de wet voorschrijven door de Taliban. Met gevaar voor eigen leven gaan zij naar een geheime school, opgericht door de 25-jarige Parasto Hakim. 'Moeders vertellen hun dochters: pak deze kans, zorg dat je niet eindigt zoals ik.'

Parasto Hakim zette een netwerk van geheime meisjesscholen in Afghanistan op. 'We nemen wraak. Niet door de wapens op te pakken, maar door onszelf op te leiden.' Beeld Sandra Calligaro

KABUL

Een stuk of zestig kinderen zitten in een klaslokaal op de grond, ieder een schrift met pennen voor zich. 'Kijk', zegt degene die de camera nogal wiebelig vasthoudt en inzoomt op een aantal afbeeldingen op de muur. Een vaas met bloemen en een Disneyfiguur komen voorbij. 'Hier zie je wat tekeningen van de leerlingen. En dit is een schets voor een jurk. Ze krijgen naailes, dus deze jurk gaan ze proberen te maken.'

Hier en daar wordt gegiecheld. Sommige kinderen stoten elkaar aan. Om vervolgens stil te worden als degene met de camera hun een vraag stelt. 'Wat wil je later worden?' 'Ingenieur, het is mijn droom huizen te ontwerpen', zegt de een. 'Arts', antwoordt een ander. 'Ik wil mensen helpen die net als ik vaak ziek zijn.'

Op het oog is het een heel normale schoolklas, zoals je die overal ter wereld ziet. Met één grote uitzondering: deze klas, vol gesluierde Afghaanse meisjes, komt in het geheim samen. Ruim twee jaar geleden zetten de Taliban een streep door het middelbaar en hoger onderwijs voor vrouwen in Afghanistan – en daarmee ook door de toekomstplannen van een complete generatie.

In ondergrondse scholen komen echter nog steeds meisjes samen. Hun wens om te leren is groter dan hun angst voor de autoriteiten.

moeders en dochters

‘De Taliban wilden ons niet op de voorgrond, dus hebben we een ondergrondse wereld gecreëerd’, vertelt de Afghaanse Parasto Hakim, die vanwege veiligheidsredenen haar huidige standplaats niet wil vermelden. De onderwijsactivist is de oprichter van SRAK, een clandestien netwerk van middelbare scholen door heel Afghanistan.

Het begon met één school, slechts enkele weken na de val van Kabul in augustus 2021. ‘Ik wilde iets doen voor de meisjes die wanhopig thuis zaten te wachten tot ze weer naar school mochten’, legt Hakim uit. Hoewel de Taliban verkondigden vrouwenrechten te respecteren, bekwam haar al snel het gevoel dat dit niet zou gebeuren. Afghanistan heeft het immers eerder meegemaakt. ‘Ook toen de Taliban in de jaren negentig aan de macht kwamen, werd het vrouwen verboden om te studeren en te werken. Er is niets veranderd, ze zetten dezelfde stappen terug.’

‘Tenzij ze gedwongen wordt, zal een sterke, opgeleide vrouw het zichzelf nooit toestaan om met een talib te trouwen.’

Inmiddels krijgen meer dan duizend meisjes op dertig plekken in het land les in theoretische en praktische vakken. Van Engels tot geschiedenis en van natuurkunde tot naaien. Aan docenten – veelal vrouwen – heeft SRAK geen gebrek. ‘Vaak komen zij zelf naar ons toe. Zij zitten nu immers zonder werk. Ook al kunnen we hun geen salaris bieden, ze willen zich blijven inzetten.’

Naast de gemeenschapsscholen biedt SRAK een online universiteitsprogramma en een tweedekansprogramma voor oudere vrouwen aan. ‘Om meisjes te stimuleren naar onze scholen te komen, gaan we van deur tot deur’, zegt Hakim. ‘We spreken vaak eerst de moeders aan. Zij vertellen vervolgens hun dochters: pak deze kans, zorg ervoor dat je niet eindigt zoals ik. In het begin kwamen zelfs veel moeders met hun dochters mee. ‘Let niet op ons, wij willen ook graag leren’, zeiden ze. Dus besloten we een onderwijsproject op te richten voor vrouwen die tijdens de eerdere machtsovername van de Taliban hun kans op studeren hadden gemist.’

de trots van de familie

Hakims inspiratie voor een ondergrondse vrouwenwereld komt van een groep vrouwen die tijdens het Talibanregime in de jaren negentig vanuit hun huiskamer een ngo oprichtten. ‘Er is niet veel bekend over de manier waarop zij zich wisten te ontwikkelen’, zegt Hakim. ‘Daarom treden wij nu openlijk naar buiten. Ik geloof dat er ooit betere tijden zullen aanbreken. Maar, God verhoede, mochten de Taliban daarna opnieuw de macht grijpen, dan wil ik dat mensen weten hoe wij ons hebben verzet. Zodat ook zij niet zullen opgeven.’

Hoe dat verzet eruitziet, mag het *Nederlands Dagblad* ervaren via een videoverbinding met een van de geheime klassen in Afghanistan. Te zien is hoe de leerlingen in gesprek gaan met een van de vrijwilligers van SRAK. Voor de veiligheid zijn alle meisjes gesluierd. Toch is zichtbaar en voelbaar hoe diep hun verlangen om te studeren is.

‘Waarom onderwijs voor ons belangrijk is? Wat voor toekomst hebben we anders?’, zegt een van de meisjes tegen degene die de camera vasthoudt. ‘Onlangs werd een meisje in mijn dorp gedwongen te trouwen. Zij was zeventien, hij was veertig. Dat is de harde realiteit voor velen van ons. Maar ik wil

de trots en vreugde van mijn familie zijn. Ik wil mijn hoofd recht kunnen houden en leven zoals ik zelf wil.'

De scholen mogen dan in het geheim opereren, ze zijn de enige plaats waar de meisjes zich geen gevangene voelen, vertelt een andere leerling. 'Als vrouw mag je in Afghanistan nog niet eens naar het park. Maar hier is een hechte gemeenschap ontstaan waar we een paar uur per dag op adem kunnen komen.' Zonder de geheime lessen 'staat ons alleen duisternis te wachten', vult een ander aan.

In het voorjaar van 2022 gloorde er eventjes licht aan de horizon. Op 21 maart beloofden de Taliban hun belofte in te willigen en het recht op onderwijs voor meisjes te respecteren. Hoopvol togen twee dagen later overal in het land meisjes naar school, om vervolgens bruut naar huis te worden gestuurd. Meisjesonderwijs moest volgens de machthebbers eerst in lijn met de 'principes van de islamitische wet en de Afghaanse cultuur' worden gebracht.

gehersenspoelde generatie

'Ik ben die dag langs verschillende SRAK-scholen gegaan', herinnert Parasto Hakim zich. 'We hebben niet lesgegeven, maar alleen gepraat. De meisjes waren erg verdrietig en huilden. Ik liet hen even begaan, maar zei toen dat er maar één optie is: we moeten vechten. Het is tijd om onder ogen te zien dat de Taliban niet van mening zullen veranderen. Dus nemen we wraak. Niet door de wapens op te pakken, maar door onszelf op te leiden.'

Onderwijs is volgens Hakim het enige middel om de Taliban te weerstaan, omdat een goed opgeleide natie niet voor dergelijke leiders zal buigen. Dat weten de Taliban ook, benadrukt ze. 'Tenzij ze gedwongen wordt zal een sterke, opgeleide vrouw het zichzelf nooit toestaan met een talib te trouwen. Ze zal nooit een kind van een talib baren, om te verhinderen dat zijn gedachtegoed verder wordt verspreid. Dat is een van de redenen waarom ze vrouwen van het onderwijs afsnijden: zodat ze hun macht zolang mogelijk kunnen behouden.'

'Ik besepte: deze man kan mij in een ogenblik doden. Hij is agent, advocaat en rechter ineen en ziet mij als een waardeloos object.'

Daarnaast worden *madrassa's*, scholen waar jongens normaal gesproken koranles krijgen, volgens Hakim nu gebruikt om de ideologie van de Taliban te verspreiden. 'Ze zijn bezig met het hersenspoelen van een hele generatie schooljongens. Zo ontstaan militanten, die straks de straten op gaan en loyaal zijn tot het einde. Ze zullen zelfs bereid zijn zichzelf op te blazen als het moet.'

Ondergronds is SRAK bezig een tegenkracht van opgeleide vrouwen te vormen. 'Het gaat misschien nog niet om een groot aantal, maar we blijven groeien. Deze meisjes zullen krachtige, onafhankelijke vrouwen worden, die op hun beurt onafhankelijke kinderen zullen krijgen. En als de Taliban eindelijk het veld ruimen, zullen deze vrouwen zich door het land verspreiden om meisjes die wij nu niet kunnen bereiken aan te moedigen voor zichzelf te denken.'

agent, advocaat en rechter

Zover is het echter nog niet. Op dit moment is een geheim klaslokaal vol meisjes vooral een gevaarlijke plek. Elke keer dat de autoriteiten in de buurt dreigen te komen, zoeken de medewerkers van SRAK daarom een nieuwe locatie voor de ondergrondse scholen.

Het gaat niet altijd goed. De keren dat Hakim oog in oog met een talib kwam te staan terwijl ze in het geheim les gaf, zal ze nooit vergeten. 'Ik herinner me dat ik de eerste keer besepte: deze man kan mij

in een ogenblik doden. Hij is agent, advocaat en rechter ineen en ziet mij als een waardeloos object – niet als een mens.’ De angst die ze op zulke momenten voelde, is ‘onbeschrijfelijk’. ‘Op zo’n moment ben ik echt niet meer de moedigste persoon ter wereld.’

Na langdurige onderzoeken en verhoren lieten ze haar uiteindelijk lopen. ‘Dan zeiden ze: ‘Vooruit, we laten je gaan.’ Alsof ze me genade verleenden, als ik maar beloofde dat ik zou stoppen met lesgeven.’ Dat laatste is ze niet van plan. ‘Ik weet dat dit werk gevaarlijk is. Geheime scholen worden opgerold, lesboeken verbrand en diverse docenten en activisten zijn het afgelopen jaar opgepakt.’ Ze verwijst naar activist Matiullah Wesa, die eveneens onderwijs voor Afghaanse meisjes bevordert. Hij werd onlangs vrijgelaten, na zeven maanden gevangenschap.

Hakim wil zich echter niet door angst laten leiden, maar door het enthousiasme van haar studenten. ‘Zij zijn mijn drijfveer. Deze meisjes zitten bomvol positieve energie. Soms staan ze al een uur voor aanvang van de les voor de deur, zo gemotiveerd zijn ze. De ontmoeting met hen is echt het mooiste wat ik ooit in mijn leven heb meegemaakt. Zij zijn de symbolen van vreedzaam verzet. Samen hebben we een geweldloze manier gevonden om onze trauma’s een plek te geven.’ <

Parasto Hakim

Mensenrechtenactivist en schrijver Parasto Hakim is oprichter van SRAK, een netwerk van vrijwillige docenten en geheime meisjesscholen door heel Afghanistan. Hakim was dit jaar een van de genomineerden van de Sacharovprijs. Die jaarlijkse prijs wordt door het Europees Parlement uitgereikt aan mensen die zich inzetten voor mensenrechten en ‘de vrijheid van denken’. De prijs ging uiteindelijk naar de vrouwenbeweging in Iran.

<https://www.nd.nl/nieuws/buitenland/1202341/de-taliban-verboden-hen-onderwijs-te-volgen-toch-gaan-deze-me#/reader>

[LEES OOK: Twee jaar na de val van Kabul is er voor Afghaanse vrouwen weinig plek. ‘Op de vier hoeken van hun huis na’](#)

[LEES OOK: De vrouwenhaat is terug, want ook de huidige generatie Taliban heeft weinig menselijks in zich](#)